

Попов Олександр Ігорович,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: alexpopov.kh@gmail.com
ORCID 0000-0002-4792-250X

doi: 10.21564/2414–990x.136.85344
УДК 347.958

ПРЕЮДИЦІЙНИЙ ЗАПИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: СУТНІСТЬ І МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

Досліджуються питання запровадження інституту преюдиційного запиту в національній системі цивільного судочинства. Розкрито сутність преюдиційного запиту, а також його значення для забезпечення єдності судової практики як фундаментальної вимоги принципу правової визначеності. Проаналізовано досвід використання інституту преюдиційного запиту в діяльності Суду Європейського Союзу та деяких європейських країн. Особливу увагу зосереджено на питаннях правового регулювання процесуальної форми преюдиційного провадження. Дано розгорнуту характеристику підстав для звернення із преюдиційним запитом, об'єктів преюдиційного запиту, суб'єктів звернення, процесуального порядку розгляду і вирішення питань, поставлених у запиті, а також процесуально-правових наслідків ухвалення преюдиційного рішення Верховним Судом України. Додатково звернуто увагу на дискусійних питаннях, які можуть виникати під час запровадження інституту преюдиційного запиту в системі цивільного судочинства.

Ключові слова: преюдиційний запит; преюдиційне провадження; Верховний Суд України; єдність судової практики; принцип правової визначеності.

Попов А. И., кандидат юридических наук, ассистент кафедры гражданского процесса, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: alexpopov.kh@gmail.com ; ORCID 0000-0002-4792-250X

Преюдиционный запрос как инструмент обеспечения единства судебной практики: сущность и механизмы введения в гражданское судопроизводство

Рассматриваются вопросы введения института преюдиционного запроса в национальную систему гражданского судопроизводства. Раскрыта сущность преюдиционного запроса, а также его значение для обеспечения единства судебной практики, как фундаментального требования принципа правовой определенности. Особое внимание сосредоточено на вопросах правового регулирования процессуальной формы преюдиционного производства. В частности, представлено

развернутую характеристику оснований для обращения с преюдиционным запросом, объектов преюдиционного запроса, субъектов обращения, процессуального порядка рассмотрения и разрешения вопросов, поставленных в запросе, а также процессуально-правовых последствий принятия преюдиционного решения Верховным Судом Украины. Акцентируется внимание на дискуссионных вопросах, которые могут возникать при введении института преюдиционного запроса в системе гражданского судопроизводства.

Ключевые слова: преюдиционный запрос; преюдиционное производство; Верховный Суд Украины; единство судебной практики; принцип правовой определенности.

Вступ. Судова реформа була і залишається наріжним каменем сучасних проблем державотворення в Україні. Будь-які коментарі стосовно її подальшої необхідності є зайвими. У зв'язку з цим не зникає потреба у проведенні подальших наукових досліджень окремих аспектів зазначеної проблематики.

Зокрема, однією з больових точок судової реформи залишається проблема повноважень Верховного Суду України як найвищого органу в системі судів загальної юрисдикції, на який покладена особлива місія – забезпечення єдності судової практики. Починаючи з 2010 р., коли був прийнятий Закон України «Про судоустрій і статус суддів», який позбавив Верховний Суд України повноважень суду касаційної інстанції, й до сьогодні на сторінках юридичної літератури точилися гострі дискусії стосовно статусу Верховного Суду України в судовій системі, виходячи з нинішніх законодавчих реалій [1–4]. Прийнятий у червні 2016 р. новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів» ознаменував повернення Верховному Суду України повноважень суду касаційної інстанції з істотною зміною внутрішньої структури суду. Відповідні новели ще більш поживали дискусію стосовно подальшої долі найвищого судового органу.

Стаючи учасником цієї дискусії, слід насамперед акцентувати увагу на тому, що єдність судової практики є важливою складовою принципу правової визначеності, який є фундаментальним аспектом верховенства права. Враховуючи це, будь-які роздуми стосовно подальшої долі Верховного Суду України в судовій системі повинні виходити з розуміння важливості основної функції цього органу та усвідомлення необхідності надання Верховному Суду України потужного арсеналу засобів забезпечення єдності судової практики.

У цьому контексті варто відзначити, що норми чинного законодавства фактично передбачають лише один реальний інструмент забезпечення єдності судової практики в цивільному судочинстві найвищим судовим органом – перегляд судових рішень з підстав, установлених ст. 355 ЦПК України. При цьому навіть розширення таких підстав, яке відбулось після прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 р., не вирішило повною мірою проблеми ефективного виконання Верховним Судом України своєї головної функції.

Таким чином, на сьогодні очевидною стає потреба у пошуку додаткових процесуальних інструментів забезпечення Верховним Судом України єдності судової практики, що дозволило б підвищити функціональну ефективність роботи найвищого судового органу держави. Як варіант вирішення цієї про-

блеми пропонуємо подискутувати про можливість та доцільність запровадження в національній системі цивільного судочинства інституту преюдиційного запиту.

Аналіз літературних джерел і постановка задачі дослідження. Питанню запровадження преюдиційного запиту в цивільному судочинстві вже приділялася увага у роботах таких учених, як І. В. Бейцун, К. В. Гусаров, В. В. Комаров, В. М. Кравчук, Я. М. Романюк та ін. Однак переконані, що порушена нами проблематика залишається остаточно не вирішеною і потребує подальших наукових пошуків.

З огляду на викладене **метою статті** є розкриття сутності преюдиційного запиту, його значення для забезпечення єдності судової практики, а також пошук механізмів упровадження цього інституту в національну систему цивільного судочинства.

Виклад основного матеріалу. Інститут преюдиційного запиту доволі широко використовується в практиці Суду Європейського Союзу, якому належать повноваження виносити преюдиціальні рішення за зверненнями судових органів держав-членів, які в процесі розгляду справ стикаються із труднощами в тлумаченні чи застосуванні права Співтовариства.

Як відзначає О. Андрійчук, під преюдиційним запитом слід розуміти офіційне звернення суду держави-члена Європейського Союзу до Суду Європейських Співтовариств із клопотанням про надання тлумачення або роз'яснення тої/тих норми/норм європейського права, щодо застосування або розуміння яких у даного суду виникли сумніви при вирішенні конкретного спору у межах своєї юрисдикції. В українській науці європейського права, зазначає вчений, існує кілька варіантів перекладу поняття «preliminary ruling». Окрім вживання терміна «преюдиційний запит», зустрічаються також варіанти «попередній запит», «інтерпеляційний запит», «побічна процедура», «попереднє запитання» тощо [5, с. 21].

Відповідно до ст. 234 Договору про заснування Європейської Спільноти Суд Європейського Союзу має юрисдикцію виносити попередні рішення стосовно:

- тлумачення цього Договору;
- чинності та тлумачення актів інституцій Спільноти та ЄЦБ;
- тлумачення установчих документів органів, що їх засновано актом Ради, коли ці установчі документи обумовлюють це.

Якщо в суді держави-члена постає таке питання, цей суд, якщо вважає, що розв'язання цього питання необхідне, щоб уможливити винесення рішення, може звернутися до Суду із запитом. У разі, якщо таке питання постає у справі, що її розглядає суд держави-члена, чії рішення не можна оскаржити за допомогою правових засобів національного права, цьому судові належить передати справу до Суду [6].

Поряд з Судом Європейського Союзу конструкція преюдиційного запиту існує й у судочинстві деяких європейських країн. Так, у Франції суд, що розглядає справу по суті, стикнувшись із проблемою застосування норми права, може зупинити провадження у справі й звернутися до найвищого судового органу з

преюдиційним запитом стосовно тлумачення закону, якщо відповідне правове питання є новим, достатньо складним і виникає у багатьох справах [7, с. 30].

Згідно зі ст. 12-2 ЦПК Республіки Молдова, якщо при розгляді справи в будь-якій судовій інстанції виникають труднощі з правильним застосуванням норм матеріального чи процесуального права, судова інстанція за власною ініціативою або на прохання учасників процесу звертається до Пленуму Вищої судової палати за консультативним висновком, яким роз'яснюється порядок застосування закону. Консультативний висновок публікується на веб-сторінці Вищої судової палати [8].

Сутність преюдиційного запиту полягає у можливості суду будь-якої інстанції при розгляді цивільної справи звернутись до найвищого судового органу із запитом щодо правильного шляху застосування конкретної норми матеріального або процесуального права.

Вертикально-інтегрована система цивільного судочинства України побудована на основі трьохінстанційної моделі [9, с. 27]. Будь-яка цивільна справа потенційно може пройти три інстанції – першу, апеляційну та касаційну. Лише в особливих випадках, коли буде мати місце неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм права, рішення у такій справі може стати об'єктом перегляду у Верховному Суді України, який, усуваючи неоднаковість у застосуванні правових норм, скеровуватиме судову практику у напрямку її єдності.

Таким чином, провадження з перегляду судових рішень Верховним Судом України з підстав, передбачених ст. 355 ЦПК України, є засобом усунення розходжень у судовій практиці постфактум. Натомість запровадження інституту преюдиційного запиту навпаки має на меті створення превентивного механізму попередження розходжень у судовій практиці.

Як справедливо зазначає Я. М. Романюк, це дало б можливість судам нижчого рівня звертатися за відповідним висновком до Верховного Суду України у разі, якщо під час розгляду справи виявлено невизначеність у застосуванні чи тлумаченні норми права. Нестабільність законодавства, яке містить у непоодиноких випадках нечіткі та суперечливі норми, зумовлює надходження до судів тисяч аналогічних позовів. У зв'язку з цим було б ефективніше вирішити питання щодо застосування відповідних норм ще на рівні судів першої інстанції, не чекаючи, коли справа надійде до Верховного Суду України [10, с. 10–11].

Аналогічну позицію стосовно доцільності запровадження преюдиційного запиту в національну систему судочинства свого часу висловлювала Венеціанська комісія. Зокрема, у п. 31 свого Висновку щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів» 2010 р. Комісія наголошувала, що ідея створення Верховного Суду полягає і в тому, щоб він надавав загальне тлумачення законодавства і таким чином забезпечував однакове тлумачення закону всіма судами не лише після того, коли суперечності в правозастосуванні уже виявились, а й до виникнення таких суперечностей [11].

Розмірковуючи про доцільність уведення конструкції преюдиційного запиту в систему цивільного судочинства, варто окремо приділити увагу належній законодавчій регламентації її процесуальної форми. Варто відзначити, що в Україні вже вдавалися до спроб ввести інститут преюдиційного запиту. Мова йде, зокрема про два законопроекти – проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України відносно повноважень Верховного Суду України» від 24.10.2013 р. № 3356-1 [12] та проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повноважень Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції» від 24.10.2013 р. № 3356-2 [13]. Однак обидві спроби виявилися невдалими.

Сьогодні, продовжуючи роботу в зазначеному напрямі, слід насамперед визначити, що надсилання преюдиційного запиту, його розгляд та вирішення Верховним Судом України мають здійснюватися в рамках самостійного провадження в структурі цивільного судочинства – преюдиційного провадження.

Преюдиційне провадження – це сукупність взаємообумовлених та послідовних процесуальних дій, які визначають порядок звернення до Верховного Суду України із преюдиційним запитом, його розгляд та вирішення, а також застосування відповіді на такий запит під час прийняття рішення у цивільній справі.

З метою забезпечення належного законодавчого механізму його впровадження в систему цивільного судочинства та функціонування, необхідно передусім визначити: підстави для звернення із преюдиційним запитом; об'єкти преюдиційного запиту; суб'єктів звернення; процесуальний порядок розгляду і вирішення питань, поставлених у запиті; процесуально-правові наслідки ухвалення преюдиційного рішення Верховним Судом України. Підставою для звернення до Верховного Суду України із преюдиційним запитом є невизначеність щодо правильності застосування норми матеріального чи процесуального права.

Серед умов, що можуть впливати на виникнення вказаної підстави, можна виділити такі:

- питання застосування норми права становить значну складність;
- відсутні висновки Верховного Суду України, викладені в його постановах, ухвалених за результатами перегляду судових рішень, чи роз'яснення Пленуму Верховного Суду України рекомендаційного характеру, пов'язані із застосуванням відповідної норми права;
- існує або передбачається виникнення значної кількості справ, пов'язаних із застосуванням відповідної норми права;
- норма права є новою у законодавстві й не має достатнього ступеня застосування у практиці.

Преюдиційний запит має бути обов'язково вмотивованим, з обов'язковим посиланням на обставини, що підтверджують наявність умов для його направлення.

Об'єктом преюдиційного запиту є норми матеріального права, викладені у законах та підзаконних актах та норми процесуального права, які містяться у відповідних процесуальних кодексах.

Доволі дискусійним вбачається питання щодо суб'єктів права на звернення до Верховного Суду України з преюдиційним запитом. Так, у законопроектах № 3356-1 та № 3356-2 передбачалось, що ініціаторами звернення з преюдиційними запитами можуть бути судді першої або апеляційної інстанції, а суб'єктом права на звернення – голова апеляційного суду. Окрім цього, в законопроекті № 3356-2 пропонувалося надати таке ж право голові відповідного вищого спеціалізованого суду за результатами узагальнення практики застосування матеріального і процесуального закону пленумом вищого спеціалізованого суду, який у своїй постанові прийде до висновку, що в рішеннях у справах відповідної судової юрисдикції має місце невизначеність у правильному застосуванні норми.

Критикуючи такий підхід, В. М. Кравчук зазначає, що надання такого права лише головам апеляційних і вищих судів зробить цей механізм тривалим, складним та неефективним. На думку вченого, суб'єктом запиту повинен бути суддя місцевого, апеляційного або вищого спеціалізованого суду, якщо рішення про звернення підтримали загальні збори суддів відповідного суду. Саме на зборах відповідного суду сьогодні розглядаються складні питання правозастосування в даний час. Тому якщо збори вважатимуть, що виникла проблема, то для запиту не потрібно буде «благословення» апеляційних або вищих судів [14, с. 33]. Остання точка зору нам вбачається найбільш обґрунтованою.

Враховуючи те, що розгляд преюдиційного запиту має відбуватися в межах самостійного провадження, процедура такого розгляду має складатись з кількох стадій: 1) відкриття преюдиційного провадження; 2) підготовка справи до розгляду; 3) розгляд справи та винесення преюдиційного рішення.

Розгляд справи у преюдиційному провадженні має здійснюватися, на нашу думку, Судовими палатами Верховного Суду України аналогічно правилам, установленим ст. 360-2 ЦПК України. При цьому загальний строк такого розгляду не повинен перевищувати одного місяця з моменту відкриття преюдиційного провадження.

Результатом розгляду справи в преюдиційному провадженні має стати преюдиційне рішення Верховного Суду України, в якому має міститись висновок щодо правильності застосування конкретної норми матеріального чи процесуального права, стосовно якої й надсилався преюдиційний запит. При цьому в ЦПК України мають бути закріплені правові наслідки такого рішення та механізми його застосування. На наш погляд, задля досягнення позитивного ефекту преюдиційного провадження висновки Верховного Суду України, сформульовані за результатами розгляду преюдиційного запиту, мають обов'язково враховуватись судами при ухваленні рішення у справі, аналогічно тому, як це передбачається у ст. 360-7 ЦПК України для правових позицій Верховного Суду України, втілених у постановках за результатами перегляду судових рішень з підстав, встановлених ст. 355 ЦПК України.

Водночас, розглядаючи механізми запровадження інституту преюдиційного запиту в національну систему цивільного судочинства, вважаємо за необхідне

додатково звернути увагу й на низку ризиків та дискусійних моментів, які можуть виникнути під час внесення відповідних змін до законодавства.

По-перше, розкриваючи природу преюдиційного запиту та преюдиційного провадження, очевидним постає питання про те, чи не стане воно втручанням в юрисдикцію Конституційного Суду України.

Відповідно до ст. 147 Конституції України, ст. 13 Закону України «Про Конституційний Суд України» Конституційний Суд України приймає рішення та дає висновки у справах щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України. Сутність преюдиційного запиту, як вже зазначалось вище, полягає у зверненні до Верховного Суду України з питанням щодо визначення правильного шляху застосування правової норми. Природно, що відповідь на такий запит сама по собі передбачає застосування інструментів судового тлумачення.

Отож, питання стосовно втручання в юрисдикцію Конституційного Суду України та конкуренції рішень Конституційного Суду України з преюдиційними рішеннями Верховного Суду України потребує ґрунтовного аналізу та обговорення ще на етапі підготовки відповідних змін до законодавства.

По-друге, що не менш важливо, закріплення обов'язкового характеру преюдиційних рішень Верховного Суду України автоматично породжуватиме дискусію стосовно загрози порушення принципу незалежності суддів, адже суддя має сам приймати рішення як тлумачити та застосовувати норму права.

Стосовно цього питання слід висловити однозначну точку зору, що застосування інструменту преюдиційного запиту не буде впливати на порушення вищезазначеного принципу, оскільки саме суддя, який розглядає справу, є первинним ініціатором направлення запиту до Верховного Суду України.

Окрім цього, як слушно зауважує Т. В. Комарова, розгляд преюдиційного запиту та винесення відповідного рішення за результатами його розгляду не є втручанням у юрисдикцію суду по оцінці обставин конкретної справи, а лише дає відповіді на поставлені перед найвищим судом питання щодо тлумачення та застосування правових норм. Метою преюдиційної процедури є вирішення питання права, а не вирішення конкретного спору [15, с. 159–160].

По-третє, у контексті процесуальної форми преюдиційного провадження, направлення преюдиційного запиту, його розгляд та вирішення Верховним Судом України однозначно стане підставою для зупинення провадження у справі. Враховуючи це, запроваджуючи відповідний інститут у системі цивільного судочинства, слід мінімізувати ризики порушення права особи на розгляд її справи в розумні строки, що є невід'ємною складовою права на справедливий судовий розгляд, гарантованого ч. 1 ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод.

І по-четверте, не можна оминати увагою й є те, що запровадження інституту преюдиційного запиту може створити загрозу перекладання суддями відповідальності за прийняття рішення на Верховний Суд України.

Аксіомою цивільного процесу є твердження, що відповідальність за судові рішення несе лише суддя, який його ухвалив. У зв'язку з цим хотілося б вкотре

наголосити, що призначенням преюдиційного провадження є виключно допомога суддям у формуванні єдиної практики застосування правових норм та попередження суддівських помилок, а аж ніяк не зменшення їх відповідальності за прийняті рішення.

Висновки. Підсумовуючи викладене у цій статті, підкреслимо, що преюдиційне провадження має стати окремим, додатковим процесуальним інструментом забезпечення єдності судової практики поряд з провадженням щодо перегляду судових рішень Верховним Судом України. Його введення в національну систему цивільного судочинства дозволить розширити процесуальні повноваження Верховного Суду України, а також створити превентивний механізм усунення розходжень у судовій практиці, сприятиме зменшенню кількості суддівських помилок і, врешті-решт, зменшенню кількості оскаржень судових рішень. Функціонування цього нового механізму в кінцевому результаті стане ще однією запорукою дотримання вимог принципу правової визначеності як фундаментального аспекту верховенства права.

Список літератури:

1. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України / В. В. Комаров. – Харків : Право, 2012. – 624 с.
2. Гусаров К. В. Інстанційний перегляд судових рішень у цивільному судочинстві : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / К. В. Гусаров; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2011. – 431 с.
3. Прилуцький С. Єдність судової влади і правовий статус Верховного Суду України: концептуальні засади та проблеми їх реалізації / С. В. Прилуцький // Право України. – 2012. – № 11/12. – С. 42–51.
4. Сірий М. І. Касація – основна функція Верховного Суду України / М. І. Сірий // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 4. – С. 29–34.
5. Андрійчук О. Процедура преюдиційного запиту за ст. 234 договору про ЄС як квінтесенція права Європейської Унії / О. Андрійчук // Юридичний журнал. – 2005. – № 8. – С. 21–26.
6. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_017.
7. Молиньє Ф. Проблемы проверки судебных актов Кассационным судом Франции / Ф. Молиньє // Проблемы пересмотра судебных актов в гражданском и арбитражном процессах : сб. науч. статей. – Москва, 2008. – С. 30–31.
8. Гражданский процессуальный кодекс Республики Молдова от 30.05.2003 г. № 225-XV [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=3837#A3NT0VGL5C.
9. Гусаров К. В. Институционное построение судов гражданской юрисдикции в Законе Украины «О судостроительстве и статусе судей» / К. В. Гусаров // Арбитражный и гражданский процесс. – 2010. – № 9. – С. 26–28.
10. Романюк Я. Роль Верховного Суду України в забезпеченні принципу правової визначеності / Я. М. Романюк // Слово Національної школи суддів. – 2013. – № 3(4). – С. 6–14.
11. Joint Opinion On The Law On The Judicial System And The Status Of Judges Of Ukraine by the Venice Commission and the Directorate of Cooperation within the Directorate General of Human Rights and Legal Affairs of the Council of Europe. – Opinion № 588/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD%282010%29026-e>.
12. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України відносно повноважень Верховного Суду України» від 24.10.2013 р. № 3356-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2L81AA.html.

13. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повноважень Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції» від 24.10.2013 р. № 3356-2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2L81BA.html.

14. Кравчук В. Преюдициальное разрешение: в чем заключается суть преюдициального запроса и каковы перспективы решения проблемы применения этого механизма на Украине? / Владимир Кравчук // Юрид. практика : газ. укр. юристов. – 2015. – № 11(17 марта). – С. 33.

15. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія / Т. В. Комарова ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Харків : Право, 2010. – 360 с.

References:

1. Komarov, V.V. (2012). Tsyvil'ne protsesual'ne zakonodavstvo u dynamitsi rozvytku ta praktytysi Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Civil procedural law in the dynamics of development and practice of the Supreme Court of Ukraine]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

2. Husarov, K.V. (2011). Instantsiyniy perehliad sudovykh rishen' u tsyvil'nomu sudochynstvi [Instance retrial of court decisions in the civil legislation]. *Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

3. Pryluts'kyj, S. (2012). Yednist' sudovoi vlady i pravovyj status Verkhovnoho Sudu Ukrainy: kontseptual'ni zasady ta problemy ikh realizatsii [Unity of the judiciary and the legal status of the Supreme Court of Ukraine: conceptual framework and problems of their implementation]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 11/12, 42-51 [in Ukrainian].

4. Siryj, M.I. (2010). Kasatsiia – osnovna funktsiia Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Cassation is the main function of the Supreme Court of Ukraine]. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy – Bulletin of the Supreme Court of Ukraine*, 4, 29–34 [in Ukrainian].

5. Andrijuk, O. (2005). Protsedura preiudytsijnoho zapytu za st. 234 dohovoru pro YeS iak kvin-tesentsiia prava Yevropejs'koi Unii [Prejudicial inquiry procedure under Art. 234 of the EC Treaty as the quintessence of the European Union]. *Yurydychnyj zhurnal – Law journal*, 8, 21–26 [in Ukrainian].

6. Dohovir pro zasnuvannia Yevropejs'koi Spil'noty vid 25.03.1957 [Treaty establishing the European Community]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_017 [in Ukrainian].

7. Molyn'e, F. (2008). Problemy proveryky sudebnykh aktov Kassatsyonnym sudom Frantsyy [Problems of verification judicial acts by the Court of Cassation of France]. *Problemy peresmotra sudebnykh aktov v hrazhdanskom y arbytrazhnom protsesakh: sb. nauch. statej – Problems of revision of judicial decisions in civil and arbitration processes: Collected papers*. Moscow [in Russian].

8. Hrazhdanskyj protsessual'nyj kodeks Respublyky Moldova ot 30.05.2003 № 225-XV [Civil Procedure Code of the Republic of Moldova]. *base.spininform.ru*. Retrieved from: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=3837#A3NT0VGL5C [in Russian].

9. Husarov, K.V. (2010). Ynstantsyonnoe postroenye sudov hrazhdanskoj iurysdyktsyy v Zakone Ukrainy «O sudoustrojstve y statuse sudej» [Level arrangement structure of the courts of civil jurisdiction by the Law of Ukraine «On the Judicial System and Status of Judges»]. *Arbytrazhnyj y hrazhdanskyj protsess – Arbitration and civil procedure*, 9, 26–28 [in Russian].

10. Romaniuk, Ya. (2013). Rol' Verkhovnoho Sudu Ukrainy v zabezpechenni pryntsyphu pravovoi vyznachenosti [Role of the Supreme Court of Ukraine to ensure the principle of legal certainty]. *Slovo Natsional'noi shkoly suddiv – The Word of National School of Judges*, 3(4), 6-14.

11. Joint Opinion On The Law On The Judicial System And The Status Of Judges Of Ukraine by the Venice Commission and the Directorate of Cooperation within the Directorate General of Human Rights and Legal Affairs of the Council of Europe. – Opinion № 588/2010. *base.spininform.ru*. Retrieved from: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=3837#A3NT0VGL5C [in English].

12. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy vidnosno povnovazhen' Verkhovnoho Sudu Ukrainy» vid 24.10.2013 № 3356-1 [Draft Law of Ukraine «On amendments to some legislative acts of Ukraine concerning the powers of the Supreme Court of Ukraine»]. *search.ligazakon.ua*. Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2L81AA.html [in Ukrainian].

13. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy schodo povnovazhen' Verkhovnoho Sudu Ukrainy iak najvyschoho sudovoho orhanu v systemi sudiv zahal'noi iurysdyksii» vid 24.10.2013 № 3356-2 [Draft Law of Ukraine «On amendments to some legislative acts of Ukraine concerning the powers of the Supreme Court of Ukraine as the highest judicial body in the system of courts of general jurisdiction»]. *search.ligazakon.ua*. Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2L81BA.html [in Ukrainian].

14. Kravchuk, V. (2015). Preiudytsyal'noe razresheniye: v chem zakliuchaetsia sut' preiudytsyal'nogo zaprosa y kakovy perspektyvy resheniya problemy pryimeneniya etoho mekhanyzma na Ukrainy? [Preliminary resolution: what is the essence of the preliminary inquiry and what are the prospects for solving the problems of application of this mechanism in Ukraine?]. *Yurydychna praktyka – Legal practice*, 11 (17 march), 33 [in Russian].

15. Komarova, T.V. (2010). Yurysdyktsiia Sudu Yevropejs'koho Soiuzu: monohrafiia [Jurisdiction of the Court of the European Union: Monograph]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

Попов О. І., PhD in Law, Assistant of Civil Procedure Department of Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: alexpopov.kh@gmail.com ; ORCID 0000-0002-4792-250X

Preliminary inquiry as a tool for ensuring the unity of judicial practice: the nature and mechanisms of introduction in civil proceedings

In conditions of the need to continue the judicial reform in Ukraine, one of the most acute problems is the problem of the Supreme Court of Ukraine as the highest body in the system of courts of general jurisdiction, which is entrusted with a special mission – to ensure the unity of the judicial practice. In this context the apparent perceived need for finding additional procedural tools to ensure the Supreme Court of Ukraine, the unity of jurisprudence, which would increase the functional efficiency of the highest judicial body of the state. In particular, one such tool could be the Institute of preliminary inquiry.

Some research of the introduction of preliminary inquiry in civil proceedings already paid attention in the work of scholars such as I.V. Beitsun, K.V. Husarov, V.V. Komarov, V.M. Kravchuk, J.M. Romaniuk and others. However, we consider, that the stated problems is not fully resolved, and requires further scientific research.

The objective of this scientific paper is the disclosure of preliminary inquiry, its importance for the ensure unity of jurisprudence, and search mechanisms for the implementation of this institution to the national system of civil justice.

Preliminary inquiry is a court appeal addressed to the Supreme Court of Ukraine to provide interpretation or explanation of the correct way of application rule of law. Thus, the essence of prejudicial inquiry is the possibility of the court of any instance in civil cases apply to the highest judicial body of the request regarding the correct way of application the specific substantive or procedural law, thus avoiding differences in the judicial practice and prevent judicial errors committed in the future.

The Institute of preliminary inquiry most widely used in practice of Court of the European Union. Provided said institution in civil procedural law in several European countries.

Attempting introduction of the institution of a preliminary inquiry to the national system of civil justice, should focus on the issues of legal regulation of procedural form of the preliminary proceedings. In particular, a detailed description of the grounds for appeal to the preliminary inquiry, objects of the preliminary inquiry, subjects treatment, procedural order of consideration and resolution of the issues raised in the inquiry, as well as procedural and legal implications of the preliminary decision by the Supreme Court of Ukraine are provided.

Preliminary proceedings should be separate, additional procedural tool to ensure unity of jurisprudence, along with proceedings for judicial review by the Supreme Court of Ukraine. Its introduction in the national system of civil justice will expand procedural powers of the Supreme Court of Ukraine, as well as a preventive mechanism eliminating differences in judicial practice will reduce the amount of judicial errors, ultimately reducing the number of appeals court decisions. The functioning of this new mechanism will eventually become another guarantee compliance with the principle of legal certainty as a fundamental aspect of the rule of law.

Keywords: a preliminary inquiry; the preliminary proceedings; the Supreme Court of Ukraine; the unity of judicial practice; the principle of legal certainty.

Надійшла до редколегії 20.12.2016 р.